

10.5.2017

MIETINTÖLUONNOS

kansainvälisen kaupan ja EU:n kauppapolitiikan vaikutuksesta globaaleihin arvoketjuihin
(2016/2301(INI))

Kansainvälisen kaupan valiokunta

Esittelijä: Maria Arena

SISÄLTÖ

	Sivu
EUROOPAN PARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMAESITYS.....	3
PERUSTELUT.....	10

EUROOPAN PARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMAESITYS

kansainvälisen kaupan ja EU:n kauppapolitiikan vaikutuksesta globaaleihin arvoketjuihin (2016/2301(INI))

Euroopan parlamentti, joka

- ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 208 artiklan,
- ottaa huomioon komission tiedonannon ”Kaikkien kauppaa: Vastuullisempaa kauppaa- ja investointipolitiikkaa” (COM(2015)0497),
- ottaa huomioon 5. heinäkuuta 2016 antamansa päätöslauselman uudesta eteenpäin suuntautuvasta ja innovatiivisesta tulevaisuuden kauppaa- ja investointistrategiasta¹,
- ottaa huomioon 5. heinäkuuta 2016 antamansa päätöslauselman parlamentin vuonna 2010 antamien sosiaali- ja ympäristönormeja, ihmisoikeuksia ja yritysten yhteiskuntavastuuta koskevien suositusten täytäntöönpanosta²,
- ottaa huomioon 25. marraskuuta 2010 antamansa päätöslauselman yritysten yhteiskuntavastuusta kansainvälisissä kauppasopimuksissa³,
- ottaa huomioon 25. lokakuuta 2016 antamansa päätöslauselman yritysten vastuusta kolmansissa maissa tehdyistä vakavista ihmisoikeusrikkomuksista⁴,
- ottaa huomioon 27. huhtikuuta 2017 antamansa päätöslauselman vaatetusalaa koskevasta EU:n lippulaiva-aloitteesta⁵,
- ottaa huomioon 4. huhtikuuta 2017 antamansa päätöslauselman palmuöljystä ja sademetsien metsäkadosta⁶,
- ottaa huomioon 3. helmikuuta 2016 antamansa päätöslauselman, johon sisältyvät Euroopan parlamentin suositukset komissiolle palvelukauppasopimusta (TiSA) koskeviin neuvotteluihin⁷,
- ottaa huomioon 8. heinäkuuta 2015 antamansa päätöslauselman, johon sisältyvät Euroopan parlamentin suositukset komissiolle transatlanttista kauppaa- ja investointikumppanuutta (TTIP) koskevista neuvotteluista⁸,
- ottaa huomioon esityksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi (EU) 2017/... sellaisia unionin tuojia koskevista toimitusketjun due diligence -velvoitteista, jotka tuovat konfliktialueilta ja korkean riskin alueelta peräisin olevaa tinää, tantaalia ja

¹ Hyväksytyt tekstit, P8_TA(2016)0299.

² Hyväksytyt tekstit, P8_TA(2016)0298.

³ EUVL C 99 E, 3.4.2012, s. 101.

⁴ Hyväksytyt tekstit, P8_TA(2016)0405.

⁵ Hyväksytyt tekstit, P8_TA(2017)0196.

⁶ Hyväksytyt tekstit, P8_TA(2017)0098.

⁷ Hyväksytyt tekstit, P8_TA(2016)0041.

⁸ Hyväksytyt tekstit, P8_TA(2015)0252.

- volframia, niiden malmeja ja kultaa (konfliktimineraaleista annettu asetus),
- ottaa huomioon metsälainsäädännön soveltamisen valvonnan, metsähallinnon ja puukaupan (FLEGT) toimintasuunnitelman (COM(2003)0251) ja FLEGT:n vapaaehtoiset kumppanuussopimukset,
 - ottaa huomioon puutavaraa ja puutuotteita markkinoille saattavien toimijoiden velvollisuuksien vahvistamisesta 20. lokakuuta 2010 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 995/2010 (puutavara-asetus)¹,
 - ottaa huomioon yleisen tullietuusjärjestelmän soveltamisesta 25. lokakuuta 2012 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 978/2012 (GSP-asetus)²,
 - ottaa huomioon tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 12. joulukuuta 2012 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1215/2012 (Bryssel I -asetus)³,
 - ottaa huomioon neuvoston direktiivin 2013/34/EU muuttamisesta tietyiltä suurilta yrityksiltä ja konserneilta edellytettävien muiden kuin taloudellisten tietojen ja monimuotoisuutta koskevien tietojen julkistamisen osalta 22. lokakuuta 2014 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/95/EU (muiden kuin taloudellisten tietojen julkistamista koskeva direktiivi)⁴,
 - ottaa huomioon EU:n ja sen jäsenvaltioiden vuoden 2007 yhteisstrategian ”Kauppaa tukeva apu: Kehitysmaiden kauppaan liittyviä tarpeita tukevien EU:n toimien tehostaminen”,
 - ottaa huomioon ILO:n monikansallisia yrityksiä ja sosiaalipolitiikkaa koskevan kolmikantaisen periaatejulistuksen,
 - ottaa huomioon 105. ILO-konferenssin neljännen raportin ihmisarvoisesta työstä globaaleissa toimitusketjuissa,
 - ottaa huomioon YK:n vuoden 2030 kestävä kehityksen tavoitteet,
 - ottaa huomioon ILO:n keskeiset yleissopimukset lapsityöstä, pakkotyöstä, syrjinnästä sekä yhdistymisvapaudesta ja kollektiivisesta neuvottelumenettelystä,
 - ottaa huomioon 12. toukokuuta 2016 annetut neuvoston päätelmät ”EU ja vastuulliset globaalit arvoketjut”,
 - ottaa huomioon komission tiedonannon ”Yritysten yhteiskuntavastuuta koskeva uudistettu EU:n strategia vuosiksi 2011–2014” (COM(2011)0681),

¹ EUVL L 295, 12.11.2010, s. 23.

² EUVL L 303, 31.10.2012, s. 1.

³ EUVL L 351, 20.12.2012, s. 1.

⁴ EUVL L 330, 15.11.2014, s. 1.

- ottaa huomioon Yhdistyneen kuningaskunnan nykyajan orjuutta torjuvan Modern Slavery Actin (2015) ja Ranskan monikansallisten yritysten huolellisuusvelvollisuutta koskevan lain,
 - ottaa huomioon yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevat YK:n suuntaviivat ja YK:n Global Compact -aloitteen,
 - ottaa huomioon 26. kesäkuuta 2014 annetun YK:n ihmisoikeusneuvoston päätöslauselman 26/9, jossa ihmisoikeusneuvosto päätti perustaa avoimen hallitustenvälisen työryhmän, jonka tehtävänä olisi laatia oikeudellisesti sitova ihmisoikeuksia koskeva kansainvälinen asiakirja ylikansallisista yhtiöistä ja muista liikeyrityksistä,
 - ottaa huomioon OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille ja useat alakohtaiset OECD:n suuntaviivat (talous, maatalous, mineraalit, vaatteet ja jalkineet),
 - ottaa huomioon YK:n kauppaa- ja kehityskonferenssin (UNCTAD) kauppaa- ja kehitysraportit vuosilta 2013 ja 2016,
 - ottaa huomioon UNCTAD:n kestävästä kehityksestä koskevan investointipoliittisen kehityksen vuodelta 2015,
 - ottaa huomioon Maailman kauppajärjestön (WTO) kaupan teknisiä esteitä koskevan sopimuksen,
 - ottaa huomioon WTO:n tullitariffeja ja kauppaa koskevan yleissopimuksen (GATT),
 - ottaa huomioon Unicefin, YK:n Global Compact -verkoston ja Pelastakaa Lapset -järjestön laatimat lasten oikeuksia ja liiketoimintaa koskevat periaatteet¹,
 - ottaa huomioon vapaaehtoiset maakohtaiset kumppanuudet, kuten Bangladeshin kestävyyssovitusten ja työntekijöiden oikeuksia koskevan aloitteen Myanmarin kanssa,
 - ottaa huomioon työjärjestyksen 52 artiklan,
 - ottaa huomioon kansainvälisen kaupan valiokunnan mietinnön ja ulkoasiainvaliokunnan ja kehitysvaliokunnan lausunnot (A8-0000/2017),
- A. ottaa huomioon, että ”Kaikkien kauppa” -tiedonannon mukaan EU:n kauppapolitiikka perustuu kolmeen keskeiseen periaatteeseen, jotka ovat toimivuus, avoimuus ja arvot, ja että tiedonannossa on toimitusketjujen vastuullista hallintaa koskeva osuus;
- B. ottaa huomioon, että globaaleista arvoketjuista on tullut nykyisen globaalin talouden keskeinen piirre; katsoo, että toisaalta globaalit arvoketjut tarjoavat uusia mahdollisuuksia kasvun, kehityksen ja työpaikkojen osalta mutta toisaalta niiden monimutkainen luonne, avoimuuden puute ja vastuiden heikentyminen ovat kasvattaneet ihmisoikeusloukkausten riskiä;

¹ <http://childrenandbusiness.org>

- C. katsoo, että unionin kauppapolitiikan avulla on vahvistettava unionin asemaa globaaleissa toimitusketjuissa mutta sitä on myös käytettävä selkeiden sääntöjen ja vastuiden luomiseen hallituksille ja monikansallisille yrityksille, jotta varmistetaan YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden noudattaminen;
- D. ottaa huomioon, että globaaleihin arvoketjuihin liittyy palvelujen osalta erityisiä haasteita, jotka koskevat erityisesti digitaalitaloutta, tietovirtoja ja tietosuojaa;
- E. katsoo, että EU:n olisi puututtava entistäkin voimakkaammin sosiaaliseen ja ympäristöön liittyvään polkumyyntiin ja varmistettava tasapuoliset toimintaedellytykset;
- F. ottaa huomioon, että EU on antanut yrityksiä koskevia sitovia due diligence -asetuksia eri aloilla, kuten puutavara ja konfliktimineraalit; ottaa huomioon, että useat jäsenvaltiot ovat säätäneet kansallisia lakeja, kuten nykyajan orjuutta torjuva Modern Slavery Act Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja monikansallisten yritysten huolellisuusvelvollisuutta koskeva laki Ranskassa; toteaa kehottaneensa toistuvasti unionia säättämään yritysten due diligence -velvoitteita koskevan sitovan kehityksen;
- G. toteaa, että useimmissa, mutta ei kaikissa, äskettäin hyväksytyissä unionin kauppaa- ja investointisopimuksissa on kauppaa ja kestävästä kehitystä koskevia lukuja;
- H. katsoo, että globaalien arvoketjujen yhteydessä tarvitaan yritysten vastuuta ihmisoikeusrikkomuksista koskeva maailmanlaajuinen ja kokonaisvaltainen lähestymistapa;
- I. ottaa huomioon, että SEUT:n 8 artiklassa vahvistetaan, että unioni edistää sukupuolten tasa-arvoa kaikissa toimissaan; toteaa, että kauppaa- ja investointisopimusten vaikutukset kohdistuvat eri tavalla naisiin ja miehiin sukupuolten rakenteellisen eriarvoisuuden vuoksi;
- J. toteaa, että rahoituspalveluja koskevien määräysten sisällyttäminen kauppasopimuksiin on herättänyt huolta niiden mahdollisesti kielteisestä vaikutuksesta rahanpesun, verovilpin ja veron kiertämisen osalta;
- K. katsoo, että tuotemerkinnät auttavat unionin kuluttajia tekemään tietoihin perustuvia valintoja;
- L. katsoo, että unioniin tuotavien tuotteiden tullitietojen asettaminen julkisesti saataville parantaisi globaalien arvoketjujen avoimuutta ja vastuuvastuuta;

EU:n asema globaaleissa arvoketjuissa

- 1. korostaa, että kauppapolitiikalla on varmistettava tasapuoliset toimintaedellytykset eurooppalaisille yrityksille ja edistettävä vaatimusten ylöspäin tapahtuvaa lähentymistä; kehottaa komissiota varmistamaan unionin kauppaa- ja teollisuuspolitiikkojen johdonmukaisuuden sekä edistämään eurooppalaista uudelleenteollistamisstrategiaa ja siirtymistä vähähiiliseen talouteen;

Globaalit arvoketjut ja monenvälisyys

2. kehottaa komissiota tukemaan aktiivisesti WTO:n tulevia uudistuksia, jotta voidaan määritellä globaalien arvoketjujen kestävä hallintaa koskevat monenväliset säännöt ja panna ne täytäntöön;
3. pitää myönteisenä meneillään olevia neuvotteluja sitovasta monikansallisia yhtiöitä ja ihmisoikeuksia koskevasta YK:n sopimuksesta; kehottaa unionia osallistumaan rakentavassa hengessä näihin neuvotteluihin;
4. kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita edistämään ILO:ssa uuden ihmisarvoista työtä globaaleissa arvoketjuissa koskevan kansainvälisen työnormin hyväksymistä;

Yritysvastuu ja due diligence

5. panee merkille sääntelytoimien ja vapaaehtoisten toimien älykkään yhdistelmän mutta muistuttaa, että yritysten vapaaehtoinen yhteiskuntavastuu luo epäreilua kilpailua tavarantoimittajille, jotka ovat päättäneet noudattaa kansainvälisiä työ- ja ympäristönormeja; kehottaa jälleen, että olisi järjestelmällisesti otettava käyttöön sitovat ja täytäntöönpanokelpoiset säännöt, niihin liittyvät seuraamukset, oikeussuojakeinot ja riippumattomat seurantamekanismit;
6. pitää valitettavana, että suurten yritysten muiden kuin taloudellisten tietojen julkistamista ei ole vielä ulotettu koskemaan kaikkia globaaleihin arvoketjuihin kuuluvia toimijoita;
7. suhtautuu myönteisesti vihreää korttia koskevaan aloitteeseen, jonka jotkin kansalliset parlamentit panivat alulle Ranskan huolellisuusvelvollisuutta koskevan lain hyväksymisen jälkeen; kehottaa komissiota laatimaan lainsäädäntöehdotuksen sellaisten unionin yritysten pakollisista due diligence -velvoitteista, jotka toimivat sekä unionin sisällä että sen ulkopuolella;
8. muistuttaa, että yritysten yhteiskuntavastuuta koskevassa politiikassa olisi otettava huomioon mikroyritysten ja pienten yritysten erityispiirteet;

Unionin vapaakauppasopimukset ja globaalit arvoketjut

9. kehottaa komissiota käsittelemään kauppapolitiikassaan ja vapaakauppasopimuksissa globaalien arvoketjujen nousuun liittyviä haasteita toteuttamalla seuraavat toimenpiteet:
 - a) sellaisten parlamentin vuosina 2010 ja 2016 antamien suositusten täysimääräinen täytäntöönpano, jotka koskevat kauppaa ja kestävä kehitystä koskevia lukuja vapaakauppasopimuksissa, myös laatimalla uudistettu kauppaa ja kestävä kehitystä koskevan luvun malli, joka sisältää sitovia ja täytäntöönpanokelpoisia määräyksiä
 - b) korruptionvastaisten ja väärinkäytösten paljastajien suojelua koskevien täytäntöönpanokelpoisten määräysten sisällyttäminen kaikkiin tuleviin vapaakauppasopimuksiin

- c) standstill-lausekkeiden, joilla määritetään sosiaalisten, ympäristö- ja turvallisuusnormien vähimmäistaso, sisällyttäminen kaikkiin unionin vapaakauppasopimuksiin
- d) yhteistyötä rahanpesun, verovilpin ja veron kiertämisen torjunnassa koskevien määräysten sisällyttäminen vapaakauppasopimuksiin
- e) kaikkien näiden määräysten täydentäminen toteuttamalla kehitysmaita koskevia tukitoimia ja seuraamalla tarkasti niiden täytäntöönpanoa yhdessä kansallisten parlamenttien ja kansalaisyhteiskunnan kanssa;

Tuotemerkinnät

- 10. kehottaa unionia edistämään sosiaalisiin ja ympäristönäkökohtiin liittyvää tuotteiden jäljitettävyyttä koskevan pakollisen merkintäjärjestelmän käyttöönottoa unionin markkinoilla myytävien tuotteiden koko tuotantoketjua varten WTO:n kaupan teknisiä esteitä koskevan sopimuksen mukaisesti;
- 11. kehottaa parantamaan unionin markkinoille tulevien tuotteiden alkuperän merkintää koskevaa lainsäädäntöä;
- 12. kehottaa jäsenvaltioita julkaisemaan pyydettäessä tullitiedot, jotka on kerätty osapuolilta, jotka tekevät kauppaa unioniin tuotavilla tuotteilla tai tavaroilla;

Tuomioistuimen toimivalta ja oikeussuojakeinojen saatavuus

- 13. kehottaa komissiota tekemään ehdotuksen Bryssel I -asetuksen toimivaltaa koskevien sääntöjen soveltamisen laajentamisesta kolmansista maista peräisin oleviin vastaajiin sellaisia yhtiöitä vastaan nostetuissa kanteissa, joilla on selkeä yhteys johonkin jäsenvaltioon tai joille EU on tärkeä markkina-alue;

Sukupuolten tasa-arvo ja lasten oikeudet

- 14. pitää valitettavana, että ”Kaikkien kauppa” -strategiassa ei ole sukupuolinäkökulmaa; kehottaa komissiota varmistamaan, että sukupuolinäkökulma on mukana ja se valtavirtaistetaan kauppapolitiikassa, ”Kauppaa tukeva apu” -strategiassa sekä kaikissa tulevilla vapaakauppasopimuksissa ja vaikutustenarvioinneissa; kehottaa komissiota keräämään sukupuolen mukaan jaoteltuja tietoja ja ottamaan sukupuolen huomioon globaalien arvoketjujen analyysissä;
- 15. vaatii jälleen vahvistamaan tuonti- ja toimitusketjujen valvontaa sen varmistamiseksi, että unionin markkinoille tuodaan vain ilman lapsityövoimaa valmistettuja tuotteita;

Kehitysmaat

- 16. huomauttaa, että globaalit arvoketjut tarjoavat kehitysmaiden yrityksille mahdollisuuden luoda yhteys globaaliin talouteen; painottaa, että tarvitaan täydentäviä toimia ja liitännäistoimenpiteitä, jotta tämä voidaan toteuttaa käytännössä;
- 17. odottaa, että yleisen tullietuusjärjestelmän väliarvioinnissa selkeytetään määritelmiä ja

lisätään uusia tullietuuksia kestävästi tuotetuille tuotteille;

Alkuperäsäännöt

18. huomauttaa, että etuuskohteluun oikeuttavat alkuperäsäännöt ovat keskeisiä globaalien arvoketjujen yhteydessä; kehottaa komissiota varmistamaan alkuperäsääntöjen johdonmukaisuuden vapaakauppasopimuksissa ja niiden yhdenmukaisuuden tässä päätöslauselmassa vahvistettujen avoimuus- ja vastuuvollisuus tavoitteiden kanssa;
19. kehottaa puhemiestä välittämään tämän päätöslauselman neuvostolle, komissiolle ja Euroopan ulkosuhdehallinnolle sekä Maailman kauppajärjestölle.

PERUSTELUT

Tämä globaaleja arvoketjuja koskeva mietintö on laadittu tilanteessa, jossa Euroopan unionin kauppapolitiikkaan kohdistuu kansalaisten taholta voimakasta kritiikkiä. He vaativat täysin perustellusti oikeudenmukaisempaa globalisaatiota, joka on paremmin sopusoinnussa aikamme haasteiden kanssa, erityisesti niiden haasteiden, jotka on määritelty kestävän kehityksen toimintaohjelmassa 2030. Esittelijä katsoo näin ollen, että on olennaisen tärkeää asettaa sosiaalinen ja verotusta ja ympäristöä koskeva vastuullisuus, avoimuus ja oikeudenmukaisuus etusijalle parlamentin työssä ja erityisesti tässä mietinnössä.

Maailman suurimpana tavaroiden ja palvelujen viejänä ja tuojana EU voi käyttää kauppapolitiikkaansa todellisena kannustimena globaalien arvoketjujen muokkaamiseksi työvälineiksi, joita käytetään kestävän ja kaikille tasapuolisen kehityksen hyväksi, ja näin osaltaan myötävaikuttaa oikeudenmukaisemman globalisaation saavuttamiseen.

Globaaleista arvoketjuista on tullut maailmantalouden keskeinen piirre, ja ne ovat kansainvälisen kauppaa- ja investointipolitiikan ytimessä. Kansainvälinen tuotanto on rakentunut laajalti globaalien arvoketjujen ympärille, ja sitä koordinoivat monikansalliset yritykset sidosyritysten, sopimuskumppanien ja riippumattomien toimittajien verkostojen kautta. Tällä hetkellä lopputuotteiden osuus maailmankaupasta on vain noin 25 prosenttia.

Globaaleja arvoketjuja ohjaavat pitkälti monikansallisten yritysten investointipäätökset: noin 80 prosenttia maailmankaupasta liittyy näiden yritysten kansainvälisiin tuotantoverkostoihin. Viimeisimpien 30 vuoden aikana yritysten tuottavuuden kasvu on perustunut suurelta osin rahoitustoiminnan korostumiseen yritysstrategioissa, joissa keskitytään lyhyen aikavälin päätöksentekoon, kustannusten hallintaan ja rahoitusjärjestelyihin. Tämä on osaltaan johtanut siihen, että toimintaa siirretään entistä enemmän maihin, joissa sääntely on vähäisempää ja työvoimakustannukset alhaisemmat, sekä luonut veropetosten ja verovilpin käytäntöjä.

EU:n kauppapolitiikalla voidaan vastata näihin haasteisiin edistettäessä korkeampia sosiaalisia ja ympäristönormeja ja vahvistettaessa yhteistyötä korruption sekä arvoketjujen hajanaisuutta hyödyntävien voitonsiirron ja verovilpin strategioiden torjumiseksi.

EU:lla on myös keskeinen tehtävä globaalien arvoketjujen avoimuuden, vastuullisuuden ja kestävyuden vahvistamisessa. Näin ollen se onkin käynnistänyt erilaisia kumppanuuksia, kuten Bangladeshin kestävyyssovitusten ja työntekijöiden oikeuksia koskevan aloitteen Myanmarin kanssa. Puutavara-asetus ja konfliktialueiden mineraaleista annettu asetus ovat ensimmäisiä EU:n tason sitovia alakohtaisia säädöksiä. EU:lta puuttuu kuitenkin kokonaisvaltainen aloite, joten useat jäsenvaltiot ovat säättäneet kansallisia lakeja, joista mainittakoon monikansallisten yritysten huolellisuusvelvollisuutta koskeva laki Ranskassa¹ ja nykyajan orjuutta torjuva Modern Slavery Act Yhdistyneessä kuningaskunnassa.

Nämä aloitteet nivoutuvat useisiin kansainvälisiin vapaaehtoiisiin toimiin, kuten yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevat YK:n suuntaviivat, YK:n Global Compact -aloite, OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille, alakohtaiset OECD:n suuntaviivat (talous, maatalous, mineraalit, tekstiilit ja jalkineet) sekä monikansallisia yrityksiä ja sosiaalipolitiikkaa koskeva ILO:n kolmikantajulistus. Myös ILO:n ihmisarvoisen työn

¹ <http://www.assemblee-nationale.fr/14/ta/ta0924.asp>

ohjelma on otettu olennaiseksi osaksi kestävän kehityksen toimintaohjelmaa 2030.

EU:n uudessa kauppaja- ja investointistrategiassa ”Kaikkien kauppa” kiinnitetään erityistä huomiota globaaleihin arvoketjuihin ja pyritään saavuttamaan seuraavat tavoitteet: unionin paikan vahvistaminen globaaleissa arvoketjuissa, kolmansien maiden julkisten hankintojen markkinoiden avaaminen, ammattitaitoisten työntekijöiden liikkuvuuden tukeminen, palvelujen kaupan edistäminen, digitaalisen kaupan helpottaminen, raaka-aineiden saatavuuden varmistaminen, innovoinnin suojaaminen ja tullin sujuvan hallinnoinnin varmistaminen.

Strategiassa pyritään myös ”vastuullisempaan kauppa- ja investointipolitiikkaan”, ja tältä osin tavoitteena on globaalien arvoketjujen hallinnoinnin suurempi vastuullisuus, myös torjumalla monikansallisten yritysten verovilppiä sekä soveltamalla avoimuutta ja niin sanottuja due diligence -velvoitteita toimitusketjuissa sekä toimia yritysten yhteiskuntavastuun lisäämiseksi.

Parlamentti on useaan otteeseen pyytänyt komissiota saattamaan täytäntöönpanokelpoisiksi vapaakauppasopimusten kestävää kehitystä koskevat luvut ja painottanut, että tarvitaan kaksitahoinen lähestymistapa, jolla pyritään toisaalta turvaamaan unionin sosiaalinen malli ja sääntelymalli ja toisaalta varmistamaan kestävä talouskasvu ja ihmisarvoiset työpaikat Euroopassa ja kolmansissa maissa.

Lisäksi parlamentti on monesti pyytänyt komissiota vahvistamaan due diligence -velvoitteita sitovilla toimilla, erityisesti mietinnöissä, joita se on laatinut vaatetusalaan koskevasta aloitteesta, palmuöljystä, yritysten yhteiskuntavastuusta ihmisoikeuksien suhteen, EU:n kauppastrategiasta tai parlamentin sosiaali- ja ympäristönormeja, ihmisoikeuksia ja yritysten yhteiskuntavastuuta koskevien suositusten täytäntöönpanosta. Konfliktialueiden mineraaleista annetun asetuksen hyväksyminen äskettäin hyvin suurella enemmistöllä on todiste siitä, että tässä asiassa on siirryttävä vapaaehtoisesta lähestymistavasta sitovaan.

Tästä syystä esittelijä toistaa nämä pyynnöt.

Lisäksi esittelijä haluaa muistuttaa, kuinka tärkeää on asemoida unionin teollisuus globaaleihin arvoketjuihin johdonmukaisesti sen strategian kanssa, jolla pyritään uudelleenteollistamiseen ja siirtymiseen vähähiiliseen talouteen, ja hän pyytää komissiota toteuttamaan toimia globaalien arvoketjujen avoimuuden ja vastuullisuuden lisäämiseksi. Arvojemme kunnioittaminenhan on jo sinänsä todellista lisäarvoa, joka on otettava huomioon. Näistä toimista esittelijä painottaa erityisesti seuraavia:

- Lisätään järjestelmällisesti kestävää kehitystä koskeva sitova ja täytäntöönpanokelpoinen luku kaikkiin EU:n tekemiin vapaakauppasopimuksiin. Tältä osin esittelijä toistaa parlamentin esittämän pyynnön siitä, että huomiota kiinnitettäisiin erityisesti siihen, että kaikki osapuolet ratifioivat ILO:n keskeiset yleissopimukset ja kansainväliset ympäristösitoumukset, tätä lukua ja ihmisoikeuksia koskevien riitojenratkaisulausekkeiden soveltamiseen, työmarkkinaosapuolten ja kansalaisyhteiskunnan mahdollisuuteen tehdä valitus tai muutoksenhaku sekä tehokkaihin varoittaviin toimiin, jos tämän luvun määräyksiä rikotaan.
- Lisätään lausekkeet, joilla pyritään torjumaan sellaisten monikansallisten yritysten verovilppiä ja -petoksia, jotka käyttävät globaalien arvoketjujen hajanaisuutta verojen kiertämiseen. Tältä osin esittelijä pyytää, että kauppa- ja investointisopimuksia

käytettäisiin lisäämään yhteistyötä monikansallisten yritysten harjoittaman korruption, rahanpesun sekä veropetosten ja -vilpin torjumiseksi. Näin ollen kansainvälisiin sopimuksiin olisi sisällytettävä kansainvälisiin normeihin pohjautuvia sitoumuksia, maakohtaisia raportointivelvoitteita, automaattista tietojenvaihtoa sekä tosiasiallisia omistajia ja edunsaajia koskevien julkisten rekisterien perustaminen.

- Lisätään vapaakauppasopimukseen lausekkeet, joilla pyritään torjumaan korruptiota ja suojelemaan väärinkäytösten paljastajia.
- Otetaan mallia konfliktimineraalien alalla EU:n tasolla saavutetusta edistyksestä tai kansallisella tasolla saavutetusta edistyksestä, kuten Ranskan laista, joka koskee yritysten huolellisuusvelvollisuutta. Tästä syystä esittelijä pyytää hyväksymään vihreän kortin menettelyn, jonka muutama kansallinen parlamentti on pannut alulle ja jossa pyydetään komissiota laatimaan sitova lainsäädäntökehys due diligence -velvoitteista unioniin sijoittautuneiden yritysten toimitusketjuissa.
- Toteutetaan WTO:n sääntöjen mukaisesti merkintäjärjestelmä, jolla taataan eri puolilla maailmaa valmistettujen ja EU:n markkinoilla kulutettavien tuotteiden sosiaalisiin ja ympäristönäkökohtiin liittyvä jäljitettävyys.

Unionin on myös torjuttava tehokkaammin hyvän kauppataivan vastaisia käytäntöjä, kuten sosiaalista ja ympäristöön liittyvää polkumyyntiä tai tukien väärinkäyttöä. Tämän vuoksi mietinnössä pyydetään tehokkaiden ja vaikuttavien välineiden käyttöönottoa näihin käytäntöihin vastaamiseksi.

Kaupp- ja investointisopimukset vaikuttavat eri tavalla naisiin ja miehiin sukupuolten välisen rakenteellisen eriarvoisuuden vuoksi sekä sen merkittävän roolin vuoksi, joka naispuolisilla työntekijöillä on monella globaaleihin arvoketjuihin kuuluvalla, vientiin suuntautuneella teollisuudenalalla, kuten vaatetusalalla. Sen vuoksi komission olisi tehostettava toimiaan, joilla pyritään sisällyttämään sukupuolinäkökulma koko sen kauppapolitiikkaan, tulevat vapaakauppasopimukset mukaan luettuina.

Esittelijä on myös erittäin huolestunut tuotteiden ja materiaalien käyttöiän loppumisesta globaalien arvoketjujen lopulla, etenkin elektroniikkajätteen, johon ei aiemmin ole kiinnitetty tarpeeksi huomiota. YK:n ympäristöohjelmassa arvioidaan, että 90 prosenttia elektroniikkajätteestä viedään Afrikkaan, ja suuri osa siitä on peräisin EU:sta. Huolimatta unionin sitoumuksesta johdonmukaiseen kehityspolitiikkaan ja kestäväen kehityksen edistämiseen kolmansissa maissa monia EU:n sääntöjä kierretään siten, että tonneittain elektroniikkajätettä ilmoitetaan väärin perustein käytetyksi tavaraksi, jota viedään kehitysmaihin, joilla ei tällä hetkellä ole valmiuksia tällaisten tuotteiden oikeanlaiseen käsittelyyn. Tästä koituu vakavia riskejä kansanterveydelle, ympäristölle ja kehitykselle. EU:n on tehostettava kansainvälistä yhteistyötä ja lainsäädännön johdonmukaisuutta ja autettava kumppanuusmaita kehittämään kansallista sääntelyä ja parempia täytäntöönpanovalmiuksia. On myös varmistettava, että lisätään yleistä tietoisuutta tästä asiasta ja otetaan käyttöön jäljitettävyyttä koskevia toimenpiteitä, joita sovelletaan kyseessä oleviin globaaleihin arvoketjuihin, jotta laiton kauppa ja tällaisen jätteen vieminen ei enää olisi mahdollista.

Toinen olennainen tekijä kauppapolitiikassa on alkuperäsäännöt, sillä epämääräisillä säännöillä voidaan aiheuttaa ylimääräisiä esteitä toimitusketjujen suuremman avoimuuden ja vastuullisuuden luomiselle. Näin ollen on tärkeää huolehtia siitä, että EU:n

vapaakauppasopimukseen sisältyvät alkuperäsäännöt ovat yhdenmukaisia tässä päätöslauselmassa esitettyjen globaalien arvoketjujen avoimuuden ja vastuullisuuden tavoitteiden kanssa. Lisäksi on tärkeää auttaa kehitysmaita noudattamaan unionin sääntöjä.

Esittelijä painottaa myös, että tarvitaan yhdenmukaistettuja ja tehokkaampia eurooppalaisia ja ulkomaisia tullausmenettelyjä, jotta helpotetaan kaupankäyntiä ja estetään laittomien ja väärennettyjen tavaroiden saapuminen sisämarkkinoille, mikä vahingoittaisi unionin talouskasvua ja aiheuttaisi kuluttajille vakavia riskejä. Lisäksi on tehtävä arvoketjuista avoimempia esimerkiksi antamalla kansalaisille mahdollisuus saada tietoonsa kaupallisilta osapuolilta (yrityksiltä) kerätyt tullitiedot unionin tuomista tuotteista.

Komissio on asettunut edelläkävijäksi monenvälisen investointituomioistuimen kehittämisessä, ja samalla tavoin tuntuu olennaisen tärkeältä, että unioni tehostaa pyrkimyksiään ja on enemmän mukana YK:ssa käytävässä keskustelussa sitovan monikansallisia yhtiöitä ja ihmisoikeuksia koskevan sopimuksen laatimisesta.

Globaalit arvoketjut ovat korkealla myös ILO:n asialistalla, ja EU:lla on siltäkin osin merkittävä rooli ihmisarvoista työtä koskevien kansainvälisten normien laatimisessa globaalien arvoketjujen yhteydessä.